

مدیریت انتظامی در رویکرد اجتماع محوری پیشگیری از جرم

(مورد مطالعه، سازمان‌های غیردولتی شهر کرمانشاه)

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۴/۲۰

تاریخ اصلاح: ۱۳۹۵/۰۵/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۶/۱۵

اکبر وروایی^۱ و یوسف چراغ آبادی^۲

چکیده

زمینه و هدف: تقویت نقش سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری و کنترل جرایم از اصول اساسی راهبرد پیشگیری از جرم است که از آن با عنوان سیاست جنایی مشارکتی یاد می‌شود زیرا سیاست جنایی نوین، بر آن است تا ضمن رها کردن واکنش اجتماعی از قیدوبند آیین رسیدگی قضایی و انتظامی، از طریق محدود ساختن قلمرو عملکرد سنتی دستگاه‌های انتظامی و قضایی، زمینه مشارکت مردم و نهادهای مردمی در برنامه‌های پیشگیری از جرم را فراهم آورد. باتوجه به اهمیت موضوع مشارکت سازمان‌های غیردولتی در حوزه امنیت و پیشگیری و کنترل جرایم؛ مسئله اصلی این پژوهش بررسی نقش فعالیت سازمان‌های غیردولتی در کنترل جرایم و هدف از انجام آن نیز، تعیین الگوی مدیریت انتظامی در رویکرد اجتماع محوری پیشگیری از جرم است.

روش: روش این پژوهش، پیمایشی-تحلیلی است. جامعه آماری آن به دو گروه مجزا شامل کلیه سازمان‌های غیردولتی فعال در سطح شهر کرمانشاه و کارشناسان انتظامی استان تقسیم می‌شوند که نمونه آماری نیز شامل ۳۸ نفر از کارشناسان انتظامی و ۳۷ سازمان غیردولتی فعال در سطح شهر کرمانشاه می‌شود که از طریق روش نمونه‌گیری تمام‌شمار انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات نیز پرسش‌نامه بوده که برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. برای سنجش شدت روابط میان دیدگاه دو گروه از جامعه نمونه نسبت به متغیرهای پژوهش از روش تی دونمونه‌ای استفاده شد. در این پژوهش، باتوجه به این که مبحث سازمان‌های غیردولتی یک موضوع بین رشته‌ای محسوب می‌شود؛ از یک الگوی تقاطعی و تلفیقی از نظریه‌های جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و علوم سیاسی در طرح فرضیه‌های پژوهش بهره گرفته شد.

یافته‌ها: برابر یافته‌های پژوهش در بخش استنباطی که از طریق آزمون «لون» به دست آمد، کارشناسان انتظامی و تشکلهای غیردولتی به یک اندازه معتقد نیستند که سازمان‌های غیردولتی کارکرد هشداردهندگی، پشتیبانی و شناختی در زمینه پیشگیری و کنترل جرایم انتظامی را دارند و باتوجه به میانگین‌های به دست آمده مشاهده شد که کارشناسان انتظامی، بیش از سازمان‌های مردم‌نهاد معتقدند که این سازمان‌ها کارکرد هشداردهندگی، پشتیبانی و شناختی در پیشگیری از جرایم را دارند؛ درمقابل هر دو جامعه آماری به یک اندازه معتقد هستند که سازمان‌های غیردولتی کارکرد بازخورددهندگی در زمینه پیشگیری و کنترل جرایم را دارند.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان می‌دهد که در مدیریت انتظامی رویکرد جامعه‌محوری پیشگیری از جرم باید کارکردهای سازمان‌های غیردولتی در چهار محور هشداردهندگی، پشتیبانی، شناختی و بازخورددهندگی تقویت شوند. کلیدواژه‌ها: مدیریت انتظامی، رویکرد جامعه‌محوری، پیشگیری از جرم، سازمان‌های غیردولتی، سیاست جنایی مشارکتی

□ استناد: وروایی، اکبر؛ چراغ‌آبادی، یوسف (پاییز، ۱۳۹۵). مدیریت انتظامی در رویکرد اجتماع محوری پیشگیری از جرم (مورد مطالعه،

سازمان‌های غیردولتی شهر کرمانشاه). فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، ۱۱(۳)، ۳۲۵-۳۴۸.

۱. دانشیار حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه علوم انتظامی امین (نویسنده مسئول) DR.AKBARVARVAEI@YAHOO.COM

۲. کارشناس ارشد علوم سیاسی، yusef.cheraqabadi@gmail.com

مقدمه

با افزایش تردید در مورد توانایی دولت در حل مشکلات توسعه‌ای و رفاهی، زیست‌محیطی، اجتماعی، امنیتی و...، تحلیل‌گران را برآن واداشته که سازمان‌های اجتماع‌محور و غیردولتی را به‌عنوان راه میانه‌ای برای گذر از جاده توسعه انتخاب کنند. همچنین مؤسسه‌هایی مانند بانک جهانی سازمان ملل متحد یا اتحادیه اروپا و اهداکنندگان بی‌طرف و بسیاری از کشورهای در حال توسعه تلاش می‌کنند با ایجاد تعادل بین رهیافت‌های دولت‌محور و بازارمحور توسعه، مسئولیت بیشتری را در عرصه توسعه برعهده سازمان‌های غیردولتی قراردهند؛ به‌این ترتیب سازمان‌های غیردولتی در پیشرفت کشورهای در حال توسعه حائز اهمیت هستند. تعریف بانک جهانی از سرمایه اجتماعی نیز عبارت‌است از «شبکه‌ها، انجمن‌ها و مؤسسه‌هایی که با هنجارهای مشترک و روابط متکی بر اعتماد شکل می‌گیرند و همکاری را تسهیل می‌کنند». مشارکت و سرمایه اجتماعی^۱، واژه‌ای است که در سال‌های اخیر شاهد ورود آن به گفتمان‌ها و اسناد علمی در قلمروهای جامعه‌شناسی، علوم اجتماعی، اقتصاد و به‌تازگی نیز علوم جنایی بوده‌ایم. این سرمایه که از تعامل‌های هرروزه بین افراد و نهادها به‌وجود می‌آید، به گونه‌های مختلف توسط پژوهشگران متفاوت تعریف شده است (جاکوب، ۱۹۶۱؛ کلمن، ۱۹۹۸؛ بوردو، ۱۹۸۶؛ پوتنام، ۱۹۹۵؛ کاکي، ۱۹۹۵؛ ول‌کاک، ۱۹۹۷؛ پورتر، ۱۹۹۸؛ فوکویاما، ۱۹۹۹ و پاکستون، ۱۹۹۹). با جمع‌بندی نظرات ارائه‌شده، می‌توان مشارکت و سرمایه اجتماعی را «مجموعه‌ای از شبکه‌ها، هنجارها، ارزش‌ها و ادراکاتی دانست که همکاری درون گروه‌ها و بین گروه‌ها را برای کسب منافع متقابل تسهیل می‌کند».

جاکوب^۲ در اثر معروف خود باعنوان «زندگی و مرگ شهرهای بزرگ آمریکا» از مشارکت بحث کرد و نقش آن‌را در ارتباط با حفظ نظافت، برخورد با جرم و جنایت خیابانی در محدوده‌های حومه و قدیمی شهر مطرح کرد (ادیبی و انصاری، ۱۳۵۸: ۷۲). آنچه باعث شده سازمان‌های غیردولتی به‌عنوان ابزارهای مناسب جهت دستیابی به اهداف اجتماعی توسعه تشخیص داده شوند، ویژگی‌های منحصر به فرد این سازمان‌ها است. توانایی این سازمان‌ها در ابتکار، پاسخگویی سریع‌تر

1. social capital

2. Jacobs

به نیازهای محلی، انتقال خدمات مناسب و دسترسی بیشتر به گروه‌های فقیر و آسیب‌پذیر، امتیازی را به این سازمان‌ها داده که می‌توانند باعث ترویج توسعه در سطح محلی باشند. سازمان‌های غیردولتی به‌عنوان بخشی از نهادهای جامعه مدنی در چند دهه اخیر نقش قابل توجهی در راستای تحقق اهداف توسعه اجتماعی داشته‌اند. با توجه به رشد روزافزون پدیده‌های مجرمانه و ظهور شکل‌ها و حجم‌های نوین بزه و بزهکاری و نیز فقدان کارایی و موفقیت کامل ابزارهای سنتی نظام حقوق کیفری در زمینه پیشگیری از جرم و بزهکاری و اصلاح بزهکار، طرح این گرایش از سیاست جنایی، بر پایه مشارکت هرچه سریع‌تر مردم، تشکل‌های مردمی و نهادهای اجتماعی در مراحل پیشگیری از جرم قرار می‌گیرد. شرکت دادن مردم در عدالت کیفری و پیشگیری از بزهکاری، یا همان سیاست جنایی مشارکتی، در واقع براساس همبستگی جامعه رسمی (دولت) و جامعه غیررسمی (مردم و انجمن‌های مردمی) است. ظهور بازیگران جدید از یک‌سو و تهدیدهای جدید از دیگرسو، باعث تغییر ماهیت امنیت در هزاره سوم شده است؛ به‌طوری‌که تهدیدها و بازیگران غیردولتی، در مسائل امنیتی معاصر به عوامل مهمی مبدل شده‌اند. از این گذشته، بازیگران غیردولتی، رفته‌رفته در زمینه تأمین امنیت به‌صورت مکمل دولت‌ها درآمده‌اند که هر دو تحول را می‌توان به‌عنوان بخشی از یک دگرگونی از حکومت به اداره امور در عرصه مسائل امنیتی درک کرد. در جامعه متحول و در حال تغییر نمی‌توان با نگاه سنتی امنیت را در جامعه برقرار ساخت. نگاهی به افزایش تعداد زندانیان، کثرت و تنوع انواع جرایم و کاهش سن مجرمان نشان می‌دهد رویکردهای مبتنی بر کیفر و یا حتی اصلاح مجرمان نتوانسته است عامل مؤثری در پیشگیری از جرم باشد (عبدی و شرافتی‌پور، ۱۳۸۶: ۱۹۴). باید توجه داشت که برنامه‌ها و تدابیر پیشگیری از جرم، طیف کلان و گسترده‌ای دارد که کمک و همکاری سازمان‌های مختلف دولتی و نیز سازمان‌های غیردولتی و تشکل‌های مردمی را برای اعمال آنها می‌طلبد. نمی‌توان انتظار داشت که یک مؤسسه، نهاد یا وزارتخانه بتواند به‌تنهایی عهده‌دار پیشگیری از جرم در جامعه باشد (عبدی و شرافتی‌پور، ۱۳۸۶: ۱۸۲).

بنابراین می‌توان از این طریق، آن‌دسته از مأموریت‌های انتظامی را که در حوزه مسائل اجتماعی و فرهنگی قرار دارد، در مسیر صحیح هدایت کرد. با این اوصاف، جلب مشارکت

سایر سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی توسط نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران برای پیشگیری از جرایم و برقراری نظم و امنیت مطلوب در جامعه امروزی، امری لازم و چه‌بسا ضروری است. بر همین اساس می‌توان گفت که با درکنار هم قراردادن ابعاد مطلوب «فرصت‌ها» و نامطلوب «آسیب‌پذیری‌ها و تهدیدها» که از اقدامات «سمن»‌ها سرچشمه می‌گیرد؛ شایسته است که سازمان‌های امنیتی کشور، به‌ویژه نیروی انتظامی که خود یکی از مراجع شایسته درخصوص اعطای مجوز تأسیس به این سازمان‌ها است به وظایف کنترلی و نظارتی خود و مدیریت انتظامی این سازمان‌ها واقف بوده تا بتواند با برخورداری از امکانات و مقدرات خود از لطمه‌های احتمالی بر امنیت عمومی جامعه جلوگیری کند (زال‌پور، ۱۳۸۵: ۱۰-۱۱). در این راستا، مباحث این پژوهش درصدد است چگونگی رویکرد اجتماع‌محور مدیریت انتظامی را تبیین کند. پژوهش حاضر به‌دنبال آن است که دریابد بازیگران خصوصی چگونه به یکی از خواستگاه‌های عمده ناامنی در جهان معاصر مبدل شده‌اند و در عین حال چگونه در زمینه مقابله با این تهدیدها نقش روزافزونی ایفا می‌کنند. سازمان‌های غیردولتی به‌عنوان یکی از محورهای ارتقاء مشارکت در جوامع، نقش اساسی در شکل‌دهی و تحقق توسعه مبتنی بر مشارکت دارند. این سازمان‌ها همواره نقش مسئولانه و سازنده‌ای ایفا می‌کنند. در دستور کار ۲۱، به‌عنوان منشور جامعه جهانی درخصوص چگونگی مقابله با چالش‌های قرن بیست‌ویکم که مورد تصویب حدود ۱۷۸ کشور جهان از جمله جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت، نقش این سازمان‌ها به‌عنوان محور توسعه پایدار مورد تأکید قرار گرفت. به‌دنبال این تحولات، بررسی‌ها در اکثر جوامع به‌ویژه در حال توسعه، مؤید رو به افزایش بودن نهاد و سازمان‌های غیردولتی است. این موضوع در کشور ما نیز مصداق داشته و شکل‌گیری تشکل‌های غیردولتی در کشور در سال‌های اخیر، به‌خوبی صحت این ادعا را به‌اثبات می‌رساند ضمن این که تأمین امنیت، خود یک پدیده اجتماعی پیچیده و چندبعدی است که به عوامل مختلفی بستگی دارد و از جامعه‌ای به جامعه دیگر، از مکانی به مکان دیگر و در زمان‌های مختلف عوامل آن متفاوت است. بنابراین مشارکت مردم و جوامع در روند توسعه پایدار هنگامی تحقق می‌یابد که مردم در همه مراحل تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و اجرا حضور داشته باشند. اهمیت مشارکت برای نیل به توسعه، همواره از سوی دولت‌ها از جمله دولت جمهوری اسلامی ایران مورد تأیید بوده است و در

بیشتر برنامه‌های اعلام‌شده به‌طور مشخص بر اهمیت مشارکت مردم تأکید شده و سیاست استفاده از آن مورد توجه قانون‌گذار بوده است؛ بنابراین با عنایت به وجود تعداد چشم‌گیر سازمان‌های مردم‌نهاد در سطح کشور و مبهم‌بودن چگونگی فعالیت آنها از یک‌سو و همچنین شعار پلیس جامعه‌محور از سوی دیگر؛ پژوهش حاضر انجام گرفته و بنیاد بر بررسی کند که آیا سازمان‌های مردم‌نهاد می‌توانند در مدیریت جرایم نقش داشته باشند و آیا می‌توان از تجربیات کشورهای دیگر بهره گرفت و از آن‌ها به‌عنوان بازوی کمکی پلیس استفاده کرد؟ با توجه به این‌که نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در راستای مأموریت‌های قانونی و حفظ نظم و امنیت جامعه در صورتی موفق خواهد بود که از جانب آحاد مردم در انجام وظایف مربوطه حمایت و پشتیبانی شود و با عنایت به این‌که سازمان‌های مردم‌نهاد قابلیت پیگیری اهداف غیرانتفاعی و غیرسیاسی را به‌صورت داوطلبانه و مسالمت‌آمیز دارند و می‌توانند بسیاری از اهداف خیرخواهانه، مردمی و بشردوستانه را به‌ثمر برسانند. بنابراین در این مطالعه سعی شده تا کارکردهای مختلف سازمان‌های غیردولتی در رویکرد اجتماع‌محوری پیشگیری از جرم مورد بررسی قرار گیرد.

نقش سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری از جرم: با توجه به اهمیت مشارکت مردم و سازمان‌ها و نهادهای مختلف در پیشگیری از جرم، بدین منظور در سال‌های اخیر، پژوهش‌های متعددی درباره نقش سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری از جرم انجام شده است که در ادامه به برخی از آنان اشاره خواهد شد.

- سعیدی (۱۳۸۲) پژوهش خود را در مجموعه‌ای باعنوان «درآمدی بر مشارکت مردمی و سازمان‌های غیردولتی» منتشر کرده است. وی در این پژوهش به چگونگی مشارکت مردم در سازمان‌های غیردولتی پرداخته و سپس با بیان توانایی‌های این سازمان‌ها، نقش آنها را در بهره‌گیری از ظرفیت‌های اجتماع و توان جمعیتی اعضا تشریح کرده است.

- یاری (۱۳۸۰) در مقاله‌ای باعنوان سازمان‌های غیردولتی، مفاهیم و حیطه‌های عمل (۱۳۸۰)، ساختار این سازمان‌ها را تشریح کرده و سپس با تقسیم‌بندی آنها سعی کرده حوزه فعالیت‌ها را با نقش آنها در جامعه بیان کند. در این مقاله همچنین برخی از اصطلاحات مربوط به سازمان‌های غیردولتی با توجه به ماهیت هر تشکل مورد تحلیل قرار گرفته است.

- زال پور (۱۳۸۵) به بررسی تأثیر اقدام‌های سازمان‌های مردم‌نهاد بر پیشگیری از جرم زنان سرپرست خانوار پرداخته است. وی در این پژوهش، نقش سازمان‌های مردم‌نهاد را در کاهش جرایم زنان مؤثر دانسته است.

- متقی (۱۳۸۷) در پژوهشی باعنوان «اثربخشی سازمان‌های غیردولتی در بازپروری معتادان با رویکرد دارویی» به این نتیجه رسیده که مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد در بازپروری معتادان با استفاده از داروی متادون تأثیرگذار بوده است و افراد معتاد واحدهای گذری را از حالت خطرناک خارج و به آغوش جامعه بازگردانده‌اند و تعامل نیروی انتظامی نیز با سازمان‌های یادشده می‌تواند اثربخشی را درخصوص بازپروری معتادان افزایش دهد.

- گلستانی (۱۳۸۵) پژوهشی باعنوان «تأثیر اقدامات سازمان‌های مردم‌نهاد حوزه موادمخدر در کاهش تقاضا؛ مطالعه موردی سازمان‌های مردم‌نهاد حوزه موادمخدر در تهران» انجام داده که براساس این الگو بین سازمان‌های مردم‌نهاد و کاهش تقاضای موادمخدر ارتباط معناداری وجود دارد و این رابطه در قالب پنج زیرفرض، قابل تفسیر است: ۱- ارائه خدمات مشاوره‌ای توسط سازمان‌های مردم‌نهاد به خانواده‌ها، جوانان و گروه‌های در معرض خطر؛ ۲- ایجاد زمینه حمایت‌های معیشتی برای افراد بیکار و خانواده‌های آنان؛ ۳- احیای باورها و اعتقادات؛ ۴- برگزاری و تشویق به شرکت در فعالیتهای فرهنگی، هنری و ورزشی و ۵- برگزاری آموزش‌های تخصصی برای مددکاران و آموزش‌های عمومی و اطلاع‌رسانی برای مردم و جوانان که نتیجه پژوهش‌های به‌دست آمده این مطلب را روشن می‌کند که همبستگی قبولی بین پنج زیرفرض بیان شده برای فعالیتهای سازمان‌های غیردولتی (مردم‌نهاد) و تقاضای موادمخدر وجود داشته است.

- پاک طینت (۱۳۸۴) در پژوهشی باعنوان «شناسایی عوامل مؤثر بر اثربخشی سازمان‌های غیردولتی جوان ایران و ارائه یک الگو برای اثربخشی آنها» فصل‌های مربوط به رفتار عقلایی، رفتار جمعی و مشارکت جویانه، رفتار منضبط و برنامه‌ریزی شده، رفتار مسئولانه و وجدانی، رفتار مدنی، رفتار هدفمندانه و امیدوارانه، رفتار رشدیابنده و رفتار قدرشناسانه را اندازه‌گیری کرده است.

- در پژوهش بوسن وانیکی (۱۹۹۴) که به منظور اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی در پنج اجتماع

مختلف استرالیا انجام شد، هشت عنصر سرمایه اجتماعی مورد توجه قرار گرفت که شامل: مشارکت در اجتماع محلی، کنشگری در یک موقعیت اجتماعی، احساس اعتماد و امنیت، پیوندهای همسایگی، پیوندهای خانوادگی، ظرفیت پذیرش تفاوت‌ها، بهادادن به زندگی و پیوندهای کاری. از مجموع موارد یادشده، همچنان که مشاهده می‌شود، چهار مورد به مشارکت و پیوندها مربوط می‌شود که عبارت‌اند از: مشارکت در اجتماع محلی، پیوندهای همسایگی، پیوندهای خانوادگی و پیوندهای کاری و چهار مورد دیگر به سنگ بنای سرمایه اجتماعی مربوط می‌شود.

مفهوم سازمان‌های غیردولتی (NGOs)

طی چند دهه گذشته، شمار سازمان‌های غیردولتی از تمامی انواع آن در حوزه داخلی و بین‌المللی به‌نحو چشم‌گیری رو به افزایش بوده است. «لستر سالامون» با خرسندی از این روند رو به گسترش می‌گوید «به‌نظر می‌رسد اکنون یک انقلاب تمام عیار در سطح جهانی در حال وقوع است که ممکن است همانند ظهور دولت-ملت در قرن نوزدهم به تحول بزرگ اجتماعی و سیاسی در اواخر قرن منجر شود» (کراهمان، ۱۳۸۷: ۳۶). امروزه فعالیت سازمان‌های غیردولتی به‌عنوان روشی نو برای مشارکت و سهم‌پذیری شهروندان در تعیین سرنوشت خویش و اثرگذاری فعال در روند توسعه و چالش‌های حاصل از آن اهمیت ویژه‌ای یافته است. نگاهی به ویژگی‌های سازمان‌های غیردولتی نشان می‌دهد که از لحاظ حقوقی این سازمان‌ها تابع کنوانسیون‌ها و مقرراتی که دولت‌ها را محدود می‌کنند نیستند و در نتیجه دست آنها برای انجام برخی کارها بازر است؛ همچنین در نظام بین‌المللی نیز محدودیت‌های دولتی برای آنها وجود نداشته و آنها ملزم به پیروی از افکار عمومی نیستند و ملیت برای آنها مفهومی متفاوت دارد و برخی اوقات وابستگی‌های اعضای آنها نیز فراملیتی است.

در تعریف سازمان‌های غیردولتی با مشکلات جدی فراوانی مواجه هستیم که یکی از عمده‌ترین آنها، ثابت‌نبودن اصطلاح و عنوان این سازمان‌هاست. در ادبیات سازمان‌های غیردولتی سه اصطلاح

وجود دارد که معمولاً به جای یکدیگر مورد استفاده قرار می‌گیرند: الف) سازمان‌های غیردولتی^۱؛ ب) سازمان‌های داوطلبانه خصوصی^۲ و ج) سازمان‌های غیرانتفاعی^۳. در پژوهش‌های صورت گرفته برای هر یک از این اصطلاحات، تعاریفی ارائه شده که دارای قابلیت جانشینی هستند. در صورتی که برخلاف معمول، تفاوت‌هایی بین آنها وجود دارد و این اصطلاحات، مترادف یکدیگر نیستند. سازمان‌های غیردولتی نوعی از انجمن‌ها هستند که در جامعه مدنی یافت می‌شوند. به‌طور کلی تعریف پذیرفته شده از یک سازمان غیردولتی عبارت است از: «سازمانی درگیر فعالیت‌های توسعه، که به وسیله حکومت ایجاد نشده است. آن‌ها به عنوان متصل کننده، میانجی و بیان کننده منافع شهروندان از طریق گفت‌وگو و نقد از سیستم اجتماعی خدمت خود را ارائه می‌کنند. همان‌طور که سازمان‌های غیردولتی عقاید شهروندان را بیان می‌کنند و بین دولت و افراد خصوصی قرار می‌گیرند. سازمان‌های غیردولتی از ارکان جامعه مدنی هستند. آن‌ها ارزش‌های جامعه مدنی را به نمایش می‌گذارند، موضوعات جامعه مدنی را به‌طور مناسب در درون چارچوب نهادی که به وسیله دولت ارائه شده است، اشاعه می‌دهند و همچنین گروه‌هایی هستند که به‌طور واقعی با حکومت تعامل برقرار می‌کنند.» (مقیمی، ۱۳۸۳: ۹). به‌رحال با مقایسه میان تعاریف مختلفی که تاکنون از سازمان‌های غیردولتی صورت گرفته می‌توان این گونه جمع‌بندی کرد: «سازمان‌های غیردولتی سازمان‌هایی هستند که توسط مردم و مستقل از دستگاه حکومتی به صورت داوطلبانه و با انگیزه‌های غیرانتفاعی و زمینه‌های فعالیت و اهداف مشخص تشکیل می‌شوند و به‌نوعی میانجی و رابط بین مردم و مسئولان دولتی به‌شمار می‌آیند و فرض بر این است که خود به دنبال کسب قدرت سیاسی نیستند» (گلشن پژوه و خرازی، ۱۳۸۶: ۱۳).

سیاست جنایی: سیاست جنایی عبارت است از تدابیر و اقدامات سرکوب‌گرانه و نیز پیشگیرانه‌ای که دولت و جامعه، هر یک به صورت مستقل یا با مشارکت سازمان یافته یکدیگر، به منظور پیشگیری از بزه و کج‌مداری، مقابله با بزهکاری و کنترل آن و در نهایت اصلاح یا سرکوب بزهکار به کار می‌برند.

---

1. ngos

2. pvos

3. pos

سیاست جنایی مشارکتی^۱: برای استقرار و اجرای یک طرح سیاست جنایی مطلوب و کارآمد، علاوه بر استفاده از ابزارهای قانونی و قضایی و اهرم‌های تقویتی رسمی (دولتی) نیاز به توسل به اهرم‌های متنوع مردمی و غیررسمی نیز وجود دارد. «مردم، یعنی شهروندان می‌توانند خود یک اهرم عمده برای اثبات مشروعیت و حقانیت یک طرح باشند؛ زیرا، می‌دانیم قانونی که از طریق توافق و اجماع مردم حمایت نشود، در معرض خطر بی‌ثباتی و اجرانشدن قرار می‌گیرد. در این جا، اهمیت پذیرش یک طرح یا یک قانون به وسیله مردم و مهم‌تر از آن، اهمیت شرکت شهروندان در سیاست جنایی روشن می‌شود (لازرژ، ۱۳۸۳: ۱۲۲).

پیشگیری: واژه پیشگیری را از نظر لغوی جلوگیری کردن، مانع‌شدن، جلو بستن، پیش‌بینی کردن و مانع سرایت‌شدن معنی کرده‌اند (معین، ۱۳۷۷: ۳۶۷). این واژه همچنین در فرهنگ لاتین نیز به معنی مانع‌شدن از این‌که چیزی رخ دهد تعریف شده است (رجبی پور، ۱۳۸۲: ۱۵). جلوگیری و پیشگیری، پیش‌گیرنده، یعنی آنکه جلوی کسی را بگیرد یا مانع کاری یا چیزی بشود نیز از دیگر معانی آن است (عمید، ۱۳۶۴: ۵۱). از میان معانی یادشده، در جرم‌شناسی، پیشگیری به معنی به‌کاربردن فنون مختلف به‌منظور جلوگیری از وقوع بزهکاری است (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۷۹: ۱۷). **پیشگیری اجتماعی:** پیشگیری اجتماعی شامل اقداماتی است که به کلیه محیط‌های پیرامون فرد که در فرایند جامعه‌پذیری و اجتماع‌پذیری نقش داشته و دارای کارکرد اجتماعی هستند تأثیر می‌گذارند. در پیشگیری اجتماعی، تقویت ساز و کارهای خودکنترلی (یا موانع اخلاقی) از یکسو، و آموختن مهارت‌های اجتماعی برای تعامل با دیگران از سوی دیگر، به نوجوانان آموزش داده می‌شود (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۷).

کارکرد شناختی: منظور از کارکرد شناختی، توانایی سازمان‌های مردم‌نهاد در تعریف و شناساندن عوامل خطر به مسئولان و رهبران جامعه است.

کارکرد هشداردهندگی: کارکرد هشداردهندگی، توانمندی سازمان‌های مردم‌نهاد در هشدار وقوع احتمالی بحران به مسئولان ذیربط است.

کارکرد پشتیبانی: منظور از کارکرد پشتیبانی، توانایی سازمان‌های مردم‌نهاد در پشتیبانی

اطلاعاتی از نیروهای انتظامی است.

کارکرد بازخورد دهندگی: کارکرد بازخورد دهندگی، توانمندی سازمان‌های مردم‌نهاد در بازخورد اخبار و رویدادها بر حریف، نیروهای خودی و مردم است.

فرضیه‌ها

- کارکرد سازمان‌های غیردولتی در الگوی اجتماع‌محوری پیشگیری از جرایم باید شامل کارکردهای هشداردهندگی، شناختی، پشتیبانی و بازخورد دهندگی باشد.

- کارکرد هشداردهندگی سازمان‌های غیردولتی در الگوی اجتماع‌محوری پیشگیری از جرایم مؤثر است؛

- کارکرد شناختی سازمان‌های غیردولتی در الگوی اجتماع‌محوری پیشگیری از جرایم مؤثر است؛

- کارکرد پشتیبانی سازمان‌های غیردولتی در الگوی اجتماع‌محوری پیشگیری از جرایم مؤثر است؛

- کارکرد بازخورد دهندگی سازمان‌های غیردولتی در الگوی اجتماع‌محوری پیشگیری از جرایم مؤثر است.

روش

پژوهش حاضر از نظر نوع و هدف، کاربردی و از نظر ماهیت، پیمایشی - تحلیلی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کارشناسان انتظامی استان و همچنین سازمان‌های غیردولتی است که در حوزه کارشناسان انتظامی، جامعه آماری ما شامل آن‌دسته از افراد شاغل در انتظامی استان شد که حداقل دارای سطح تحصیل کاردانی به بالا و همچنین سنوات خدمت ۱۰ سال به بالا بود که در مجموع به حدود ۴۵ نفر رسید و در حوزه سازمان‌های غیردولتی، همه سازمان‌های غیردولتی فعال در شهرستان کرمانشاه که از مبادی مختلف همچون نیروی انتظامی، استانداری، سازمان ملی جوانان و سازمان بهزیستی مجوز دریافت کرده‌اند را شامل می‌شد که باتوجه به اطلاعات به‌دست آمده، حدود ۹۶ سازمان غیردولتی از این نهادها در شهرستان کرمانشاه مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند. باتوجه به این‌که تعداد کل سازمان‌های غیردولتی شهر کرمانشاه که از نهادهای مختلف

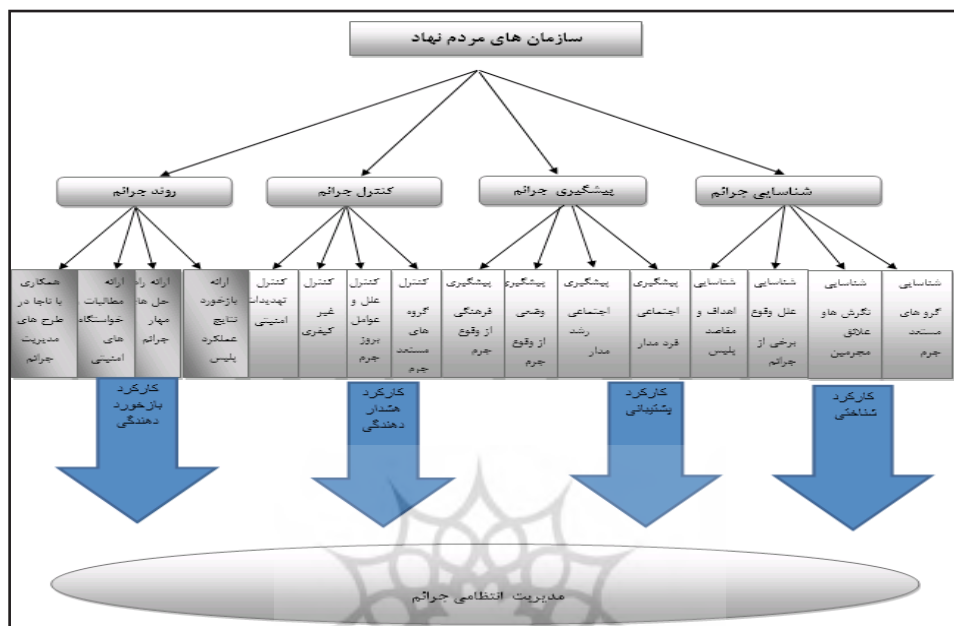
مجوز دریافت کرده‌اند، ۹۶ سازمان است، بنابراین با استفاده از جدول کرجسی و مورگان، تعداد ۷۵ سازمان به‌عنوان حجم نمونه انتخاب شد که از این تعداد تنها ۴۵ سازمان در سطح شهر فعال بوده و از این تعداد نیز تنها ۳۷ سازمان به پرسش‌نامه‌های توزیع‌شده پاسخ دادند. برای انتخاب کارشناسان انتظامی نیز سعی شد با در نظر گرفتن شاخص‌های اشاره‌شده جامعه آماری افراد تعیین شوند که در این خصوص حدود ۴۵ نفر از کارشناسان شناسایی و از این تعداد ۳۸ نفر به پرسش‌نامه‌های توزیع‌شده پاسخ دادند. پرسش‌نامه پژوهش، محقق ساخته بود که شامل ۶ قسمت (کارکرد شناختی، هشداردهندگی، پشتیبانی، بازخورد دهندگی، پیشگیری و تأثیر فعالیت سازمان‌های غیردولتی بر امنیت عمومی) و ۴۷ گویه است. برای پاسخ به پرسش‌ها نیز با استفاده از طیف لیکرت، ۵ گزینه خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم در نظر گرفته شد. برای به‌دست آوردن روایی پرسش‌نامه از نظرات اساتید و متخصصان و کارشناسان استفاده شد و از آنها در مورد مربوط بودن پرسش‌ها، واضح بودن و قابل فهم بودن پرسش‌ها و اینکه آیا این پرسش‌ها مناسب است و آنها را مورد سنجش قرار می‌دهد، نظرخواهی شد و اصلاحات مورد نظر در پرسش‌نامه اعمال شد. همچنین برای سنجش اعتبار پرسش‌نامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، اعتبار پرسش‌نامه ویژه مأموران، ۰/۹۷۵ و برای پرسش‌نامه ویژه سازمان‌های غیردولتی ۰/۹۷۷ برآورد شد. برای بررسی فرضیه‌های پژوهش، از آزمون تی تک‌نمونه‌ای و تی دونمونه‌ای استفاده شد که با استفاده از نرم‌افزار «اس.پی.اس.اس» یافته‌ها پردازش شد و فرضیه‌ها مورد آزمون قرار گرفتند.

یافته‌ها

نتایج توصیفی

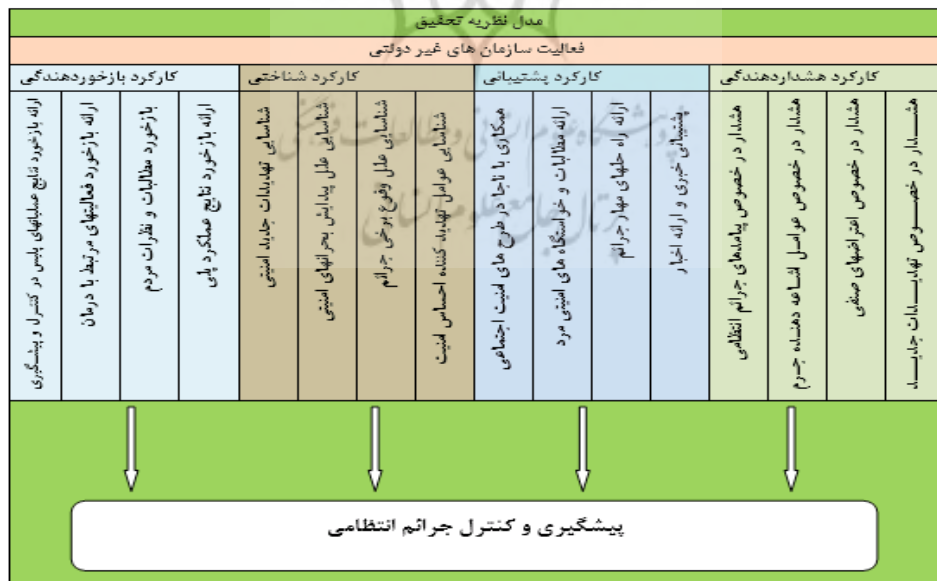
- از بین ۷۵ نفری که در این پژوهش شرکت کرده‌اند، ۳۸ نفر معادل (۵۰/۷ درصد) از کل نمونه از کارشناسان نیروی انتظامی و ۳۷ نفر معادل (۴۹/۳ درصد) از اعضاء سازمان‌های غیردولتی فعال در شهر کرمانشاه هستند.
- از ۳۷ سازمان غیردولتی که در این پژوهش شرکت کرده‌اند ۲۶ سازمان تعداد اعضای خود را اعلام کردند که جمعاً ۲۱۰ نفر عضو این سازمان‌ها هستند. از ۲۱۰ نفری که در این سازمان‌ها عضو

الگوی مفهومی تحقیق

نمودار ۱. الگوی مفهومی تحقیق

الگوی تحلیلی تحقیقی

نمودار ۲. الگوی تحلیلی تحقیق

هستند، ۱۲۴ نفر معادل (۵۹/۰۵ درصد) مرد و ۸۶ نفر، معادل (۴۰/۹۵ درصد) زن هستند. - از بین ۳۷ سازمان غیردولتی، ۲۰/۱۸ درصد در زمینه فرهنگی، ۶/۴۲ درصد در زمینه ورزشی، ۱۲/۸۴ درصد در زمینه اوقات فراغت، ۲۵/۶۹ درصد در زمینه خدمات اجتماعی، ۷/۳۴ درصد در زمینه علمی، ۱۰/۰۹ درصد در زمینه پژوهشی، ۰/۹۲ درصد در زمینه محیط زیست، ۱/۸۳ درصد در زمینه توسعه و اسکان، ۱۰/۰۹ درصد در زمینه سلامت و بهداشت و ۴/۵۹ درصد در سایر زمینه‌ها مشغول به فعالیت هستند.

- از بین سازمان‌های یادشده، یک سازمان معادل ۲/۷ درصد در حوزه روستا، دو سازمان معادل ۵/۴ درصد در حوزه محله‌ای از شهر، سازمان معادل ۱۰/۸ درصد در حوزه شهر، ۲۲ سازمان معادل ۵۹/۵ درصد در حوزه استان و ۸ سازمان معادل ۲۱/۶ درصد در سطح کشوری (ملی) فعالیت دارند. - از بین ۳۷ سازمان غیردولتی یادشده، تعداد ۶ سازمان معادل ۱۶/۲ درصد فاقد دفتر کار، تشکیل در محل رهن اجاره‌ای، یک سازمان معادل ۲/۷ درصد در ساختمان خریداری شده، ۷ سازمان معادل ۱۸/۹ درصد در ساختمان موقت و ۴ سازمان در سایر موارد ممکن اسکان دارند.

- از ۳۷ سازمان غیردولتی که در این پژوهش مورد سنجش قرار گرفته‌اند ۱۹ تشکیل معادل ۵۱/۴ درصد معتقدند مردم آشنایی چندانی با تشکلهای غیردولتی ندارند، ۲ تشکیل معادل ۵/۴ درصد معتقدند مردم با بی‌اعتمادی با تشکلهای غیردولتی برخورد می‌کنند و ۱۶ سازمان معادل ۴۳/۲ درصد معتقدند استقبال مردمی نسبت به تشکلهای غیردولتی رضایت‌بخش است.

الف) بررسی دیدگاه کارشناسان انتظامی

- بیش از ۵۸/۴۱ درصد کارشناسان انتظامی کارکردهای هشداردهندگی سازمان‌های غیردولتی در حوزه انتظامی شهر کرمانشاه را در حد خیلی کم و کم و حدود ۴۱/۵۹ درصد در حد متوسط و زیاد ارزیابی کرده‌اند؛

- حدود ۵۹/۹ درصد کارشناسان انتظامی کارکرد پشتیبانی سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری و کنترل جرایم انتظامی را در حد خیلی کم و کم و حدود ۴۰/۱ درصد در حد متوسط و زیاد ارزیابی کرده‌اند. - نزدیک به ۶۲/۰۵ درصد کارشناسان انتظامی کارکردهای شناختی سازمان‌های غیردولتی در کنترل و پیشگیری جرایم انتظامی شهر کرمانشاه را در حد خیلی کم و کم و حدود ۳۷/۹۵

درصد درحد متوسط و زیاد ارزیابی کرده‌اند.

- حدود ۵۵/۶۴ درصد کارشناسان انتظامی کارکردهای بازخورد دهندگی این سازمان‌ها را در کنترل و پیشگیری از جرایم انتظامی را درحد خیلی کم و کم و حدود ۴۴/۳۶ درصد درحد متوسط و زیاد ارزیابی کرده‌اند.

- حدود ۷۶/۸ درصد کارشناسان انتظامی کارکرد فعالیت سازمان‌های غیردولتی در کنترل و پیشگیری از جرایم انتظامی را درحد خیلی کم و کم و حدود ۲۳/۲۱ درصد تأثیر فعالیت آنها را درحد متوسط و زیاد دانسته‌اند.

ب) بررسی دیدگاه سازمان‌های غیردولتی

- حدود ۷۹/۵۷ درصد سازمان‌های غیردولتی، کارکرد هشداردهندگی این سازمان‌ها را در کنترل و پیشگیری از جرایم انتظامی کرمانشاه را درحد خیلی کم و کم و حدود ۲۰/۴۴ درصد درحد متوسط و زیاد دانسته‌اند.

- حدود ۷۱/۱۹ درصد سازمان‌های غیردولتی کارکردپشتیبانی این سازمان‌ها در کنترل و پیشگیری از جرایم انتظامی کرمانشاه را درحد خیلی کم و کم و حدود ۲۸/۸۱ درصد درحد متوسط و زیاد ارزیابی کرده‌اند.

- نزدیک به ۶۸/۲۷ درصد سازمان‌های غیردولتی کارکردهای شناختی این سازمان‌ها را در پیشگیری جرایم انتظامی کرمانشاه را درحد خیلی کم و کم و حدود ۳۱/۷۳ درصد درحد متوسط و زیاد ارزیابی کرده‌اند.

- حدود ۶۷/۷۱ درصد سازمان‌های غیردولتی کارکردهای بازخورد دهندگی این سازمان‌ها را در کنترل و پیشگیری جرایم انتظامی شهر کرمانشاه را درحد خیلی کم و کم و حدود ۳۲/۲۹ درصد درحد متوسط و زیاد ارزیابی کرده‌اند.

- بیش از ۵۲/۶۲ درصد سازمان‌های غیردولتی کارکرد فعالیت سازمان‌های غیردولتی در کنترل و پیشگیری از جرایم انتظامی شهر کرمانشاه را درحد خیلی کم و کم و حدود ۴۷/۳۹ درصد تأثیر فعالیت آنها را درحد متوسط و زیاد ارزیابی کرده‌اند.

نتایج استنباطی آزمون فرضیه‌ها

آزمون فرضیه فرعی اول: «کارکرد هشداردهندگی سازمان‌های غیردولتی در الگوی جامعه‌محوری پیشگیری از جرایم مؤثر است».

برای بررسی این فرضیه، از ۹ شاخص یا گویه در پرسش‌نامه مربوط به کارشناسان استفاده شد که شامل گویه‌های ۱ تا ۹ این پرسش‌نامه است که به ترتیب عبارت‌اند از: هشدار نسبت به سیاسی شدن نارضایتی‌های صنفی، هشدار در مورد شکل‌گیری اعتراض‌های مدنی، هشدار نسبت به فعالیت نیروهای مخالف، هشدار در خصوص بحران سیاسی یا اجتماعی، هشدار در خصوص عوامل اشاعه‌دهنده جرایم، هشدار نسبت به پیامدهای جرایم انتظامی، هشدار نسبت به وقوع تهدیدهای نرم و جدید) که پس از محاسبه میانگین این ۹ شاخص، از آزمون تی دوجمله‌ای برای آزمون فرضیه استفاده شد که نتایج آن در جدول زیر آمده است.

جدول ۱. آمار توصیفی کارکرد هشداردهندگی سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری و کنترل جرایم

آزمودنی‌ها	حجم نمونه	میانگین	انحراف معیار	انحراف معیار از میانگین
مأموران نیروی انتظامی	۳۸	۳/۰۸	۰/۹۱۸	۰/۱۴۹
سازمان‌های غیردولتی	۳۷	۲/۲۲	۱/۳۱۹	۰/۲۱۷

جدول ۲. آزمون آماری کارکرد هشداردهندگی سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری و کنترل جرایم

آزمون لون برای برابری واریانس‌ها	آزمون برابری میانگین‌ها			
	مقدار اف	سطح معنی‌داری	مقدار تی	درجه آزادی
با فرض برابری واریانس‌ها	۵/۸۶۷	۰/۰۱۸	۳/۲۸۸	۷۳
با فرض نابرابری واریانس‌ها			۳/۲۷۳	۶۴/۱۲۹

باتوجه به سطح معنی‌داری در قسمت آزمون لون جدول بالا که برابر ۰/۰۱۸ است و مقایسه آن با میزان خطای مجاز ۰/۰۵ با اطمینان ۹۵ درصد، فرض برابری واریانس‌ها رد می‌شود. بنابراین برای آزمون فرض برابری میانگین‌ها باید سطر دوم از جدول بالا را تفسیر کرد. باتوجه به سطح معنی‌داری داده‌شده در جدول آزمون آماری در بخش آزمون برابری میانگین‌ها که برابر با ۰/۰۰۲ است و مقایسه آن با میزان خطای مجاز ۰/۰۵ با اطمینان ۹۵ درصد فرض H_0 رد می‌شود یعنی کارشناسان

و تشکل‌های غیردولتی به یک اندازه معتقد نیستند که سازمان‌های غیردولتی کارکرد هشداردهندگی در زمینه پیشگیری و کنترل جرایم انتظامی داشته که با توجه به میانگین‌های داده‌شده مشاهده می‌شود کارشناسان نیروی انتظامی بیش از سازمان‌های غیردولتی معتقد هستند که سازمان‌های غیردولتی کارکرد هشداردهندگی در زمینه پیشگیری و کنترل جرایم انتظامی دارند.

آزمون فرضیه فرعی دوم: «کارکرد پشتیبانی سازمان‌های غیردولتی در الگوی جامعه‌محوری پیشگیری از جرایم تأثیرگذار است»

برای بررسی این فرضیه، از ۱۱ شاخص یا گویه شامل گویه‌های ۱۰ تا ۲۰، در پرسش‌نامه مربوط به کارشناسان استفاده شد که به ترتیب عبارت‌اند از: (پشتیبانی خبری و ارائه اخبار، ارائه راه‌حل‌های عملی در مهار جرایم، ارائه اخبار و اطلاعات مرتبط با عوامل تهدیدکننده امنیت استان، ارائه مطالبات و خواسته‌های امنیتی و انتظامی مردم، همکاری با نیروی انتظامی در اجرای طرح‌های امنیت اجتماعی، کمک به درک علت ایجاد برخی بحران‌ها، برقراری ارتباط با ناجا، همکاری در زمینه حل اغتشاش‌ها، فراهم کردن شرایط برای مشارکت مردم با ناجا، درمان برخی مجرمان و افزایش حس مسئولیت‌پذیری و کاهش قانون‌گریزی) که پس از گرفتن میانگین این شاخص‌ها از آزمون تی دونمونه‌ای برای آزمون فرضیه استفاده شد که نتایج آن در جدول زیر آمده است.

جدول ۳. آمار توصیفی کارکرد پشتیبانی سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری و کنترل جرایم

آمودنی‌ها	حجم نمونه	میانگین	انحراف معیار	انحراف معیار از میانگین
مأموران نیروی انتظامی	۳۸	۳/۱۱۵	۰/۹۹۷	۰/۱۶۲
سازمان‌های غیردولتی	۳۷	۲/۴۳۷	۱/۲۰۵	۰/۱۹۸

جدول ۴. آزمون آماری کارکرد پشتیبانی سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری و کنترل جرایم

آموزن برابری میانگین‌ها			آموزن لون برای برابری واریانس‌ها		
اختلاف میانگین‌ها	سطح معنی‌داری	درجه آزادی	مقدار تی	سطح معنی‌داری	مقدار اف
۰/۶۷۷	۰/۰۱۰	۷۳	۲/۶۵۶	۰/۱۵۶	۲/۰۵۵
۰/۶۷۷	۰/۰۱۰	۶۹/۸۱	۲/۶۵۰		

باتوجه به سطح معنی‌داری داده شده در جدول بالا در قسمت آزمون لون که برابر ۰/۱۵۶ است و مقایسه آن با میزان خطای مجاز ۰/۰۵ با اطمینان ۹۵ درصد، فرض برابری واریانس‌ها پذیرفته می‌شود. باتوجه به سطح معنی‌داری داده‌شده در جدول آزمون آماری در بخش آزمون برابری میانگین‌ها که برابر با ۰/۰۱۰ است و مقایسه آن با میزان خطای مجاز ۰/۰۵ با اطمینان ۹۵ درصد، فرض H_0 رد می‌شود، یعنی کارشناسان و تشکل‌های غیردولتی به یک اندازه معتقد نیستند که سازمان‌های غیردولتی کارکرد پشتیبانی در زمینه پیشگیری و کنترل جرایم انتظامی داشته‌اند، بنابراین باتوجه به میانگین‌های داده‌شده مشاهده می‌شود کارشناسان انتظامی بیش از سازمان‌های غیردولتی معتقدند که سازمان‌های غیردولتی کارکرد پشتیبانی در زمینه پیشگیری و کنترل جرایم انتظامی داشته‌اند.

آزمون فرضیه سوم: «کارکرد شناختی سازمان‌های غیردولتی در الگوی جامعه‌محوری پیشگیری از جرایم مؤثر است».

برای بررسی فرضیه سوم، از ۹ شاخص یا گویه (گویه‌های ۲۱ تا ۲۹) در پرسش‌نامه مربوط به کارشناسان استفاده شد که به ترتیب عبارت‌اند از: (شناسایی علل پیدایش بحران‌های سیاسی و امنیتی، شناسایی عوامل تهدیدکننده احساس امنیت مردم شهر کرمانشاه، شناسایی علل وقوع برخی جرایم، شناسایی علل گرایش به مصرف مواد مخدر، شناخت تهدیدهای جدید امنیتی، شناسایی علل پیدایش شکاف اجتماعی، شناسایی علل افزایش جرایم اخلاقی، شناسایی علل و عوامل بومی در بروز برخی جرایم و شناسایی علل و عوامل نزاع‌های دسته‌جمعی) که پس از محاسبه میانگین این شاخص‌ها، از آزمون تی دونمونه‌ای برای آزمون فرضیه سوم استفاده شد که نتایج آن در جدول زیر آمده است.

جدول ۵. آمار توصیفی کارکرد شناختی سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری و کنترل جرایم

آزمودنی‌ها	حجم نمونه	میانگین	انحراف معیار	انحراف معیار از میانگین
مأموران نیروی انتظامی	۳۸	۳/۱۳۷	۰/۹۱۴	۰/۱۴۸
سازمان‌های غیردولتی	۳۷	۲/۵۷۶	۱/۲۰۵	۰/۱۹۱

جدول ۶. آزمون آماری کارکرد شناختی سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری و کنترل جرایم

آزمون برای میانگین‌ها			آزمون لون برای برابری واریانس‌ها		
اختلاف میانگین‌ها	سطح معنی‌داری	درجه آزادی	مقدار تی	سطح معنی‌داری	مقدار اف
۰/۵۶۲	۰/۰۲۳	۷۳	۲/۳۲۹	۰/۰۲۳	۵/۳۹۴
۰/۵۶۲	۰/۰۲۳	۶۸/۲۷۹	۲/۳۲۲		

باتوجه به سطح معنی‌داری داده‌شده در جدول بالا در قسمت آزمون لون که برابر ۰/۰۲۳ است و مقایسه آن با میزان خطای مجاز ۰/۰۵ با اطمینان ۹۵ درصد فرض برابری واریانس‌ها پذیرفته می‌شود؛ بنابراین برای آزمون فرض برابری میانگین‌ها باید سطر دوم از جدول بالا را تفسیر کرد. باتوجه به سطح معنی‌داری داده‌شده در جدول آزمون آماری در بخش آزمون برابری میانگین‌ها که برابر با ۰/۰۲۳ است و مقایسه آن با میزان خطای مجاز ۰/۰۵ با اطمینان ۹۵ درصد، فرض H_0 رد می‌شود؛ یعنی کارشناسان و تشکل‌های غیردولتی به یک اندازه معتقد نیستند که سازمان‌های غیردولتی کارکرد شناختی در زمینه پیشگیری و کنترل جرایم انتظامی داشته‌اند؛ بنابراین باتوجه به میانگین‌های داده‌شده مشاهده می‌شود کارشناسان نیروی انتظامی بیش از سازمان‌های غیردولتی معتقد هستند که سازمان‌های غیردولتی کارکرد شناختی در زمینه پیشگیری و کنترل جرایم انتظامی داشته‌اند.

آزمون فرضیه چهارم: «کارکرد بازخورد دهنده‌گی سازمان‌های غیردولتی در الگوی جامعه‌محوری پیشگیری از جرایم مؤثر است».

برای بررسی این فرضیه از ۴ شاخص یا گویه پرسش‌نامه مربوط به کارشناسان استفاده شد که شامل گویه‌های ۳ تا ۳۳ است و به ترتیب عبارت‌اند از: (ارائه بازخورد دهنده‌گی درخصوص نتایج اجرای طرح‌های امنیت اجتماعی، ارائه بازخورد مطالبات و نظرات مردم درخصوص عملکرد پلیس، ارائه بازخورد نتایج عملیات‌های انتظامی در کنترل جرایم، بازخورد فعالیت‌های مرتبط با درمان و پیشگیری از جرایم) که پس از محاسبه میانگین این چهار شاخص، از آزمون تی دو نمونه‌ای برای آزمون فرضیه چهارم استفاده شد که نتایج آن در جدول زیر آمده است.

جدول ۷. آمار توصیفی کارکرد بازخورد دهندگی سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری و کنترل جرایم

آزمودنی‌ها	حجم نمونه	میانگین	انحراف معیار	انحراف معیار از میانگین
مأموران نیروی انتظامی	۳۸	۳	۱/۰۳۲	۰/۱۶۷
سازمان‌های غیردولتی	۳۷	۲/۶۲۱	۱/۲۸۶	۰/۲۱۱

جدول ۸. آزمون آماری کارکرد بازخورد دهندگی سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری و کنترل جرایم

آزمون برای برابری میانگین‌ها				آزمون لون برای برابری واریانس‌ها		
اختلاف میانگین‌ها	سطح معنی‌داری	درجه آزادی	مقدار تی	سطح معنی‌داری	مقدار اف	
۰/۳۷۸	۰/۱۶۴	۷۳	۱/۴۰۷	۰/۲۴۶	۱/۳۶۵	با فرض برابری واریانس‌ها
۰/۳۷۸	۰/۱۶۵	۶۸/۹۱	۱/۴۰۳			با فرض نابرابری واریانس‌ها

باتوجه به سطح معنی‌داری داده‌شده در جدول بالا در قسمت آزمون لون که برابر ۰/۲۴۶ است و مقایسه آن با میزان خطای مجاز ۰/۰۵ با اطمینان ۹۵ درصد، فرض برابری واریانس‌ها پذیرفته می‌شود؛ بنابراین برای آزمون فرض برابری میانگین‌ها باید سطر اول از جدول بالا را تفسیر کرد. باتوجه به سطح معنی‌داری داده‌شده در جدول آزمون آماری در بخش آزمون برابری میانگین‌ها که برابر با ۰/۱۶۴ است و مقایسه آن با میزان خطای مجاز ۰/۰۵ با اطمینان ۹۵ درصد، فرض H_0 پذیرفته می‌شود یعنی کارشناسان و تشکل‌های غیردولتی به یک اندازه معتقد هستند که سازمان‌های غیردولتی کارکرد بازخورد دهندگی در زمینه پیشگیری و کنترل جرایم انتظامی داشته‌اند.

آزمون فرضیه اصلی: «کارکرد سازمان‌های غیردولتی در الگوی جامعه‌محوری پیشگیری از جرایم باید شامل کارکرد هشداردهندگی، شناختی، پشتیبانی و بازخورد دهندگی باشد».

جدول ۹. آمار توصیفی فعالیت سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری و کنترل جرایم

آزمودنی‌ها	حجم نمونه	میانگین	انحراف معیار	انحراف معیار از میانگین
مأموران نیروی انتظامی	۳۸	۲/۷۲۴	۰/۸۴۱	۰/۱۳۶
سازمان‌های غیر دولتی	۳۷	۳/۰۳۶	۱/۳۴۹	۰/۲۲۲

جدول ۱۰. آزمون آماری فعالیت سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری و کنترل جرایم

آزمون برای میانگین‌ها			آزمون لون برای برابری واریانس‌ها			
اختلاف میانگین‌ها	سطح معنی‌داری	درجه آزادی	مقدار تی	سطح معنی‌داری	مقدار اف	
-۰/۳۱۱	۰/۰۲۳	۷۳	-۱/۲۰۲	۰/۰۱۶	۶/۱۱۹	با فرض برابری واریانس‌ها
-۰/۳۱۱	۰/۰۲۳	۶۰/۰۲	-۱/۱۹۵			با فرض نابرابری واریانس‌ها

باتوجه به سطح معنی‌داری داده‌شده در جدول بالا در قسمت آزمون لون که برابر ۰/۰۱۶ است و مقایسه آن با میزان خطای مجاز ۰/۰۵ با اطمینان ۹۵ درصد، فرض برابری واریانس‌ها رد می‌شود؛ بنابراین برای آزمون فرض برابری میانگین‌ها باید سطر دوم از جدول بالا را تفسیر کرد. باتوجه به سطح معنی‌داری داده‌شده در جدول آزمون آماری در بخش آزمون برابری میانگین‌ها که برابر با ۰/۰۲۳ است و مقایسه آن با میزان خطای مجاز ۰/۰۵ با اطمینان ۹۵ درصد، فرض H_0 رد می‌شود یعنی کارشناسان و تشکل‌های غیردولتی به یک اندازه معتقد نیستند که کارکرد سازمان‌های غیردولتی به یک اندازه در الگوی جامعه‌محوری تأثیرگذار هستند بلکه کارشناسان انتظامی تأثیر کارکرد هشداردهندگی، پشتیبانی و شناختی را در الگوی جامعه‌محوری پیشگیری از جرایم بیشتر و در عین حال هر دو جامعه آماری کارکرد بازخورد دهندگی را به یک اندازه مؤثر دانسته‌اند؛ بنابراین باتوجه به میانگین‌های داده‌شده در جدول بالا مشاهده می‌شود که سازمان‌های غیردولتی و کارشناسان انتظامی عقیده دارند که فعالیت این تشکل‌ها موجب کنترل و پیشگیری برخی از جرایم شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

در یک جمع‌بندی کلی از یافته‌های توصیفی و استنباطی در این پژوهش می‌توان به نکته‌های زیر اشاره کرد:

نکته اول: همان‌طورکه در بالا اشاره شد، با تجزیه و تحلیل یافته‌های موجود مشخص شد که برخلاف دیدگاه‌های رایج جامعه که عقیده دارند کارشناسان امنیتی و انتظامی دید منفی نسبت به فعالیت سازمان‌های غیردولتی دارند، در فرضیه‌های ۱، ۲ و ۳ مشخص شد که کارشناسان

انتظامی بیشتر از خود سازمان‌های غیردولتی معتقدند که کارکرد آنها در زمینه‌های هشداردهندگی، پشتیبانی، شناختی و بازخورد دهندگی در پیشگیری و کنترل جرایم انتظامی و امنیتی مثبت و تأثیرگذار بوده است.

نکته دوم: به نظر می‌رسد یکی از علل اصلی نگرش مثبت کارشناسان انتظامی درخصوص ۳ فرض اول تحقیق نسبت به نگرش خود سازمان‌های غیردولتی در نوع فعالیت آنها آن باشد که خود سازمان‌های غیردولتی به دلیل نشناختن وظایف و حیطه کاری نیروهای امنیتی و انتظامی و همچنین بازخورد فعالیت‌های انجام‌شده توسط آنها، آگاهی کمتری نسبت به تأثیرگذاری فعالیت خود در حوزه امنیت عمومی دارند و همچنین به علت وجود نوعی ترس و استرس در ورود به حوزه امنیت عمومی، سعی بر آن دارند که فعالیت خود را از مرتبط دانستن به این حیطه و موضوع پنهان کنند در صورتی که یکی از مهم‌ترین اهداف تشکیل این گونه سازمان‌ها رفع معضلات و مشکلات اجتماعی است که دولت به تنهایی توان مقابله و حل آنها را ندارد که مشکل‌ها و مسائل اجتماعی و انتظامی از اصلی‌ترین این موارد است.

نکته سوم: با بررسی و تجزیه و تحلیل فرضیه چهارم پژوهش، چنین استنباط شد که هر دو گروه جامعه آماری معتقدند که کارکرد بازخورد دهندگی فعالیت سازمان‌های غیردولتی در پیشگیری و کنترل جرایم انتظامی تأثیرگذار بوده که این نشان از دید مثبت هر دو گروه از ورود این سازمان‌ها در انعکاس فعالیت‌های انجام‌شده در حوزه امنیت عمومی دارد.

نکته چهارم: با عنایت به این که در عصر حاضر و مسئله تخصصی شدن بسیاری از موضوعات فرهنگی، سیاسی و علمی و ازطرفی پیچیده شدن جرایم امنیتی و انتظامی و گسترش معضلات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و ناتوانی دولت‌ها و سازمان‌های امنیتی و انتظامی در برخورد با این معضلات و حل آنها بدون همکاری مردم و نهادهای غیردولتی به نظر می‌رسد چاره‌ای جز برنامه‌ریزی پلیس برای ورود این سازمان‌ها به حوزه امنیت در قالب تعریف شده خاصی وجود ندارد زیرا این سازمان‌ها امروزه به عنوان یک ظرفیت قوی می‌توانند با ورود به برخی حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی و رفع برخی از این معضلات همچون فقر، بیکاری، آسیب‌های اجتماعی و...، ریشه بسیاری از جرائم و بزهکاری‌ها را خشکانده و قسمتی از وظایف نیروی انتظامی را به دوش بکشند و پلیس نیز با کار

کارشناسی و همکاری و تعامل بیشتر با این سازمان‌ها، ضمن جلب اطمینان و اعتماد آنها نسبت به کنترل فعالیت آنها نیز اقدام کند و به‌جرات می‌توان گفت که در آینده برای داشتن جامعه‌ای سالم و امن، هیچ چاره‌ای جز ورود این نهادهای مردمی به حوزه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی و فرهنگی و حتی امنیتی وجود ندارد زیرا پیچیده‌شدن مسائل اجتماعی و گسترش فناوری و در نتیجه جرایم نو و جدید و تهدیدهای تازه موجب شد تا دولت‌ها و نهادهای امنیتی و انتظامی، به‌تنهایی قادر به برخورد با این معضلات و مشکلات نباشند.

پیشنهادها

۱. با توجه به این‌که موضوع فعالیت بیشتر سازمان‌های غیردولتی با وظایف نیروی انتظامی مرتبط است و به‌دلیل فقدان مدیریت مستقیم بر این سازمان‌ها، کارکرد مطلوبی در حوزه امنیت و توسعه امنیت پایدار از سوی این سازمان‌ها مشاهده نمی‌شود؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود با سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، هدایت و راهبری، حمایت و پشتیبانی و کنترل و نظارت بر سازمان‌های غیردولتی، زمینه ورود هدفمند این سازمان‌ها را به حوزه امنیت برای توسعه امنیت پایدار فراهم کرد.
۲. با عنایت به این‌که شکل‌گیری و موجودیت سازمان‌های غیردولتی در کشور و به‌دنبال آن در شهر کرمانشاه ناشی از موج نهادسازی مدنی و توسعه سیاسی در طول سال‌های ۷۸ تا ۸۲ در کشور بوده است؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود نسبت به حوزه فعالیت و موضوعی این سازمان‌ها و همچنین فرآیند عملکردی و اثربخش کاری آنها توسط مبادی مربوطه از جمله پلیس اقدام لازم به‌عمل آید.
۳. در راستای فراهم‌سازی فضای مناسب برای تعامل و همکاری سازمان‌های غیردولتی با پلیس و همچنین رشد و توسعه امنیت پایدار، پیشنهاد می‌شود یک روز از هفته نیروی انتظامی به‌عنوان روز تعامل و همکاری پلیس و سازمان‌های غیردولتی اختصاص یابد.
۴. از تألیف و نشریات و بروشور و لوح‌های فشرده تبلیغی در زمینه آسیب‌های اجتماعی، تهدیدهای تازه و...، که از سوی سازمان‌های غیردولتی انتشار می‌یابد، حمایت مالی و معنوی شود.
۵. نسبت به دایرکردن نمایشگاه‌های مشترک در رابطه با عملکرد پلیس و سازمان‌های غیردولتی

اقدام شود.

۶. نسبت به رفع موانع و سخت‌گیری‌های موجود بر سر راه فعالیت سازمان‌های غیردولتی در حیطه وظایف ناجا، اقدام و سیاست‌ها و قوانینی برای حمایت از این سازمان‌ها در نیروی انتظامی تعریف و تصویب شود.

۷. با انجام سلسله برنامه‌های فرهنگی و ارشادی می‌توان به آموزش مردم در زمینه‌های انضباط اجتماعی و مشارکت در تأمین امنیت پرداخت که در این راستا لازم به ذکر است که سازمان‌ها و نهادهای غیردولتی مهم‌ترین نقش را می‌توانند داشته باشند.

۸. باتوجه به گسترش جرایم جدید و تهدیدهای نو از یک‌سو و ناتوانی دولت و سازمان‌های امنیتی در کنترل کامل این جرایم و حل این مشکلات، پیشنهاد می‌شود کارشناسان انتظامی هر استان باتوجه به شرایط بومی منطقه، زمینه‌های ورود این سازمان‌ها را برای برعهده‌گرفتن برخی از وظایف نیروی انتظامی فراهم آورند.

۹. باتوجه به این که نوعی اختلاف در نگرش کارشناسان امنیتی و انتظامی و همچنین برخی از اқشار جامعه مانند خود سازمان‌های غیردولتی، جامعه‌شناسان و... در ورود این سازمان‌ها به عرصه امنیت وجود دارد و به نظر می‌رسد که علت آن نیز نشناختن دوطرف از وظایف و اهداف همدیگر است؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود همکاری و تعامل پلیس با این سازمان‌ها افزایش یابد و نسبت به شناخت نحوه فعالیت این گروه‌ها و بالابردن آگاهی این سازمان‌ها از وظایف نیروی انتظامی و نحوه فعالیت پلیس در عرصه اجتماع و تأثیر فعالیت این گروه‌ها در حوزه وظایف پلیس اقدامات لازم صورت پذیرد.

۱۰. باتوجه به این که موضوع فعالیت بسیاری از سازمان‌های غیردولتی با وظایف نیروی انتظامی مرتبط است، پلیس‌های تخصصی باید سعی کنند با شناسایی سازمان‌های غیردولتی که با وظایف آنها قرابت بیشتری دارند نسبت به برگزاری جلسات ماهانه و یا فصلی اقدام کنند و این گروه‌ها را در چارچوب تعریف شده‌ای وارد میدان کرده و برای رفع برخی از معضلات و مشکلات اجتماعی و امنیتی استان از آنها استفاده شود.

۱۱. نسبت به دعوت از این سازمان‌ها در جلسات فصلی با حضور فرماندهان و کارشناسان مرتبط

اقدام و نسبت به توجیه این سازمان‌ها در مرتب‌بودن نوع فعالیت نیروی انتظامی با اهداف این سازمان‌ها و ترغیب آنان برای همکاری بیشتر با پلیس در کارکردهای هشداردهندگی، پشتیبانی، شناختی و همچنین حمایت‌های مالی از سوی نیروی انتظامی اقدام که مطمئناً در پیشگیری و کنترل جرایم مؤثر خواهد بود.

منابع

- ساروخانی، باقر (۱۳۷۰). درآمدی بر دایره‌المعارف علوم اجتماعی. تهران: انتشارات اصفهان.
- کراهمان، الکه (۱۳۸۷). تهدیدات و بازیگران جدید، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- گلشن پژوه، محمودرضا و خرازی (۱۳۸۶). سازمان‌های غیردولتی بین‌المللی حقوق بشری و نقش حقوق بشر در کشورهای غربی. تهران: مجتمع تشخیص مصلحت نظام، مرکز تحقیقات استراتژیک.
- گلشن پژوه، محمودرضا (۱۳۸۵). نگاه سازمان غیردولتی دیده‌بانان حقوق بشر به وضعیت حقوق بشر در غرب. پژوهش‌نامه حقوق بشر. شماره ۱.
- گلستانی، رضا (۱۳۸۷). اقدامات سازمان‌های مردم‌نهاد در پیشگیری از مصرف مواد مخدر. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.
- گودرزی، هوشنگ (۱۳۸۹). سازوکارهای پیشگیری پلیس از جرم سرقت خودرو. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشگاه تربیت مدرس.
- زال پور، کیانوش (۱۳۸۵). بررسی تأثیر اقدامات سازمان‌های مردم‌نهاد بر پیشگیری از ارتکاب جرم زنان سرپرست خانوار. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم انتظامی امین.
- رضایی، عبدالعلی (۱۳۷۵). شکل صنفی و مشارکت اجتماعی. تهران: انتشارات سمت.
- عبدی، نرگس و شرافتی پور، جعفر (۱۳۸۶). پیشگیری از جرم با تکیه بر رویکرد اجتماع‌محور (تأملی بر نقش پلیس در پیشگیری اجتماعی). فصلنامه مطالعات اجتماعی. شماره هشتم و نهم، ۱۸۰-۱۹۶.
- نجفی ابراندآبادی، علی حسین (۱۳۸۲). پیشگیری از بزهکاری و پلیس محله. مجموعه مقالات پیشگیری از جرم. تهران: معاونت پیشگیری قوه قضائیه.
- نجفی ابراندآبادی، علی حسین (۱۳۷۹). تقریرات درس تاریخ تحولات حقوق کیفری، دوره کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی تهران، نیم سال دوم سال تحصیلی ۷۸-۷۹.
- نجفی ابراندآبادی، علی حسین (۱۳۸۷). مباحثی در علوم جنایی (تقریرات جزوه درس جامعه‌شناسی جنایی)، نگاشته رزیتا دارویی، ویراست پنجم.
- نمایان و جلالی (۱۳۸۴). امنیت عمومی در پرتو مشارکت مردمی. فصلنامه حقوق و سیاست. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات. (۲).
- خوش‌فر، غلامرضا (۱۳۸۳). بررسی مشارکت مردم در ایجاد، حفظ و گسترش امنیت اجتماعی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه مازندران.
- نجفی‌توانا، علی (۱۳۹۲). نقش پیشگیری اجتماعی با رویکرد چندنهادی، پیشگیری از سرقت خودرو در تهران بزرگ. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم انتظامی امین.